

Informasjon i samsvar med kravene i kapitalkravsforskriftens del IX (Pilar 3)

31. desember 2018 – Arendal og Omegns Sparekasse

INNHOLDSFORTEGNELSE

INFORMASJON I SAMSVAR MED KRAVENE I KAPITALKRAVSFORSKRIFTENS DEL IX (PILAR 3)	0
1. Innledning og formål med dokumentet	2
2. Konsolidering	2
3. Kapitalkrav	2
3.1 Ansvarlig kapital og kapitalkrav	2
3.2 Bufferkrav	4
3.3 Uvektet kjernekapitalandel	4
4. Kredittrisiko og motpartsrisiko	5
4.1 Kredittrisiko – standardmetoden	5
4.2 Definisjon misligholdte engasjement:	5
4.3 Metode for beregning av nedskrivninger	6
4.4 Engasjementer fordelt på engasjementstyper, typer av motparter og geografiske områder	6
4.5 Engasjementer fordelt på engasjementstyper og gjenstående løpetid	7
4.6 Mislighold, nedskrivninger og avsetninger på lån og garantier	7
4.7 Endringer i nedskrivninger og avsetninger på lån og garantier	8
4.8 Bruk av offisiell rating for kapitaldekningsformål	9
4.9 Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter m.v. ved fastsettelse av kapitalkrav	9
4.10 Sikkerhetsstilte eiendeler	9
4.11 Motpartsrisiko knyttet til derivater	10
5. Egenkapitalposisjoner	10
6. Renterisiko	10
7. Styring og kontroll av risiko	11
7.1 Innledning	11
7.2 Organisering og ansvar	12
8. Standardiserte skjemaer for offentliggjøring av opplysninger om ansvarlig kapital	13

1. INNLEDNING OG FORMÅL MED DOKUMENTET

Formålet med dette dokumentet er å oppfylle kravene til offentliggjøring av finansiell informasjon etter kapitalkravsforskriftens del IX (pilar 3). Alle tall i dokumentet er per 31. desember 2018 med mindre annet fremgår.

Banken benytter standardmetoden ved beregning av kapitalkrav for kredittrisiko. Dette innebærer at det brukes standardiserte myndighetsbestemte risikovekter ved beregning av kapitalkravet. For beregning av kapitalkrav for operasjonell risiko benyttes basismetoden som innebærer at kapitalkravet beregnes i forhold til inntekt siste tre år. Bankens har ikke handelsportefølje og beregner derfor ikke kapitalkrav for markedsrisiko.

2. KONSOLIDERING

Arendal og Omegns Sparekasse har ingen datterselskap eller tilknyttede selskaper.

3. KAPITALKRAV

3.1 Ansvarlig kapital og kapitalkrav

Tabellen nedenfor viser beregningsgrunnlag for kredittrisiko fordelt på de enkelte engasjementskategoriene slik disse er definert i kapitalkravsforskriften. I tillegg vises kapitalkrav for motpartsrisiko og operasjonell risiko og samlet beregningsgrunnlag.

Spesifikasjon av ansvarlig kapital (tall i tusen NOK), minimumskrav til ansvarlig kapital (beløp i tusen kroner) og beregningsgrunnlag

Kapitaldekning	
Sparebankens fond	339.819
Gavefond	0
Sum egenkapital	339.819
Fradrag for overfinansiert pensjonsforpliktelse	0
Fradrag for immaterielle eiendeler	0
Fradrag for ansvarlig kapital i andre fin.inst.	-40.321
Sum ren kjernekapital	299.498
Fondsobligasjoner	0
Fradrag for ansvarlig kapital i andre fin.inst.	0
Sum kjernekapital	0
Ansvarlig lånekapital	25.000
Fradrag for ansvarlig kapital i andre fin.inst.	0
Sum tilleggskapital	25.000
Netto ansvarlig kapital	324.498

Pilar III

Arendal og Omegns Sparekasse

Eksponeringskategori (beregningsgrunnlag etter risikovekt)	
Stater og sentralbanker	0
Lokale og regionale myndigheter (herunder kommuner)	14.848
Offentlige foretak	0
Multilaterale utviklingsbanker	0
Internasjonale organisasjoner	0
Institusjoner	28.945
Foretak	96.887
Massemarkedsengasjementer	0
Engasjementer med pantesikkerhet i eiendom	1.052.565
Forfalte engasjementer	12.737
Høyrisiko-engasjementer	0
Obligasjoner med fortrinnsrett	11.999
Fordring på institusjoner og foretak med kortsiktig rating	7.625
Andeler i verdipapirfond	28.385
Egenkapitalposisjoner	31.624
Øvrige engasjementer	151.791
CVA-tillegg	0
Sum beregningsgrunnlag for kredittrisiko	1.437.406
Beregningsgrunnlag for operasjonell risiko	123.531
Beregningsgrunnlag for motpartsrisiko	0
Sum beregningsgrunnlag	1.560.937
Kapitaldekning i %	20,79 %
Kjernekapitaldekning	19,19 %
Ren kjernekapitaldekning i %	19,19 %

Banken har fra Finanstilsynet blitt underlagt et Pilar 2-krav på 2,5% fra 31.12.2017.

Konsolidering av samarbeidende grupper

Fra 01.01.2018 skal alle banker rapportere kapitaldekning konsolidert med eierandel i samarbeidsgrupper. Banken har en eierandel på 0,74 % i Eika Gruppen AS og på 1,05 % i Eika Boligkreditt AS.

Ren kjernekapital	333.768
Kjernekapital	342.002
Ansvarlig kapital	374.910
Beregningsgrunnlag	1.931.561
Kapitaldekning i %	19,41 %
Kjernekapitaldekning	17,71 %
Ren kjernekapitaldekning i %	17,28 %
Uvektet kjernekapitalandel i %	7,56 %

Banken har et kapitalmål på 15,2 % for ren kjernekapitaldekning på konsolidert nivå.

3.2 Bufferkrav

Banken har per 31.12.2018 et kombinert kapitalbufferkrav på kr 70,2 millioner:

Bufferkrav	
Bevaringsbuffer (2,50 %)	39.023
Motsyklisk buffer (2,00 %)	31.219
Systemrisikobuffer (3,00 %)	57.947
Sum bufferkrav til ren kjernekapital	128.189
Minimumskrav til ren kjernekapital (4,50 %)	70.242
Tilgjengelig ren kjernekapital utover minimumskrav og bufferkrav	171.309

Banken har 299,5 millioner i ren kjernekapital tilgjengelig til å dekke det kombinerte kapitalbufferkravet.

3.3 Uvektet kjernekapitalandel

Uvektet kjernekapitalandel regnes ut fra beregnet kjernekapital med og uten overgangsordninger delt på engasjementsbeløp for balanseførte og ikke balanseførte poster i kapitaldekningsoppgaven, justert for konverteringsfaktorer (iht i CRR artikkel 429, nr 10).

Uvektet kjernekapitalandel	
Derivater: Fremtidig eksponering ved bruk av markedsverdimetoden	-
Poster utenom balansen med 10 % konverteringsfaktor etter standardmetoden	-
Poster utenom balansen med 20 % konverteringsfaktor etter standardmetoden	4.019
Poster utenom balansen med 50 % konverteringsfaktor etter standardmetoden	59.975
Poster utenom balansen med 100 % konverteringsfaktor etter standardmetoden	10.145
Øvrige eiendeler	3.197.856
(-) Regulatoriske justeringer i kjernekapital	-40.321
(-) Regulatoriske justeringer i kjernekapital etter overgangsregler	-40.321
Totalt eksponeringsbeløp	3.231.674
Totalt eksponeringsbeløp etter overgangsregler	3.231.674
Kapital	
Kjernekapital	299.498
Kjernekapital etter overgangsregler	299.498
Uvektet kjernekapitalandel	
Uvektet kjernekapitalandel	9,27 %
Uvektet kjernekapitalandel etter overgangsregler	9,27 %

4. KREDITTRISIKO OG MOTPARTSRISIKO

4.1 Kredittrisiko – standardmetoden

Kredittrisiko defineres som risikoen for tap som følge av at kunder eller motparter ikke har evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser.

Kredittrisiko styres gjennom egne styringsdokumenter og bevilgningsreglement.

Styret gjennomgår årlig bankens styringsdokumenter og bevilgningsreglement for utlånsvirksomheten. Gjennom styringsdokumentene defineres bankens kredittpolicy og det fastsettes overordnede mål for eksponering knyttet til portefølje, bransje og enkeltkunder. Samlet danner dette grunnlaget for fastsettelse av ønsket risikoprofil. Gjennom bevilgningsreglementet delegeres kredittfullmakt til banksjef innenfor visse rammer. Banksjef kan videredeligere fullmakter.

Kompetente medarbeidere som har analytisk evne og god innsikt i risikoelementer knyttet til kunden er den viktigste forutsetning for at banken skal kunne realisere sin målsetting. Løpende kompetanseutvikling er en nødvendig innsatsfaktor for å bygge opp og vedlikeholde kompetansen. Det er kredittsjefens ansvar å sørge for at medarbeidere innen kredittområdet har eller utvikler den nødvendige kredittkompetanse.

Banken bruker en sannsynlighetsbasert (PD – probability of default) risikoklassifiseringsmodell. Modellen benyttes på alle kunder der det er risiko for tap for banken. Det betyr at alle kunder med lån, kreditt eller garanti blir risikoklassifisert. Risikoklassifiseringsmodellen er delt i to hovedområder – en for personmarkedet og en for bedriftsmarkedet. Hovedområdene er igjen delt inn i tre delmodeller, ekstern (generisk), intern (adferds) og makro. Basert på modellen blir kundene kategorisert på en risikoskala fra 1 til 12.

Risikokonsentrasjon, store engasjementer og grupper av engasjementer hvor det er en eller et fåtall felles risikodrivere som kan påvirkes samtidig, skal begrenses.

Bankens portefølje av rentebærende verdipapirer påfører også banken kredittrisiko. Styret gjennomgår årlig bankens finansstrategi hvor det fastsettes rammer for maksimal portefølje av rentebærende verdipapirer, samt maksimalramme for eksponering per bransje og per utsteder.

4.2 Definisjon misligholdte engasjement:

Et engasjement anses som misligholdt når kunden ikke har betalt forfalte terminer på utlån innen 90 dager etter forfall, eller når overtrekk på rammekreditt eller innskuddskonti ikke er innekket innen 90 dager etter at rammekreditten eller kontoen ble overtrukket. Tapsutsatte lån er lån som ikke er misligholdt, men hvor kundens økonomiske stilling innebærer sannsynlighet for tap på et senere tidspunkt. Konstaterte tap på engasjementer er tap som regnes som endelige.

4.3 Metode for beregning av nedskrivninger

Nedskrivning på enkelte lån og grupper av lån foretas i de tilfeller det foreligger objektive bevis for verdifall. Verdifallet må være et resultat av en eller flere hendelser inntruffet etter første gangs bokføring. Nedskrivningen beregnes som differansen mellom utlånets bokførte verdi og estimert realisasjonsverdi av stilte sikkerheter. Vurdering av om det foreligger objektive bevis for verdifall skal foretas enkeltvis av alle utlån som anses vesentlige. Vesentlige og spesielt utsatte engasjementer gjennomgås kvartalsvis. Spesielt fokusert er engasjementer kategorisert som høy risiko. Der de vurderte sikkerheter åpenbart ikke dekker engasjementet, blir det alltid vurdert nedskrivning ved mislighold. Når det gjelder vurdering av sikkerheter på panteobjekter ved individuelle nedskrivninger, verdsettes disse til antatt virkelig verdi på antatt tidspunkt for realisasjon eller egen overtagelse av sikkerheter.

Individuelle nedskrivninger reduserer engasjementenes regnskapsførte verdi i balansen, og periodens endringer i vurdert verdi resultatføres som tap på utlån og garantier.

Gruppenedskrivning omfatter bankens vurdering av grunnlaget for verdifall på grupper av utlån med tilnærmet like risikoegenskaper. Her inngår også utlån vurdert for individuell nedskrivning, men hvor objektive bevis for verdifall ikke er påvist. Følgelig vurderes alle utlån med unntak for de som har vært gjenstand for individuell nedskrivning. Bankens modell for beregning av gruppevis nedskrivninger baserer seg på forventet tap i de ulike risikoklasser.

Gruppenedskrivninger reduserer engasjementenes regnskapsførte verdi i balansen, og periodens endringer i vurdert verdi resultatføres som tap på utlån og garantier.

4.4 Engasjementer fordelt på engasjementstyper, typer av motparter og geografiske områder

Matrisen på neste side viser samlet engasjementsbeløp etter individuelle nedskrivninger fordelt på engasjementstyper, typer av motparter og geografiske områder.

Pilar III

Arendal og Omegns Sparekasse

Engasjementer¹ fordelt på engasjementstyper, geografiske områder og typer av motparter (beløp i tusen kroner)

Type motpart	Utlån og fordringer	Ubenyttede rammer	Garantier	Sum
Offentlig forvaltning	-	-	-	-
Lønnstakere o.l.	2.255.243	88.440	16.253	2.359.936
Utlandet	1.558	35	-	1.593
<i>Næringssektor fordelt:</i>				
Jordbruk, skogbruk, fiske	19.619	285	189	20.093
Industriproduksjon	4.287	2.210	391	6.888
Bygg og anlegg	119.585	14.855	3.349	137.789
Varehandel, hotell/restaurant	17.167	5.284	1.148	23.599
Transport, lagring	9.065	1.199	1.226	11.490
Finans, eiendom, forretningsmessige tjenester	164.778	7.607	4.713	177.098
Sosial og privat tjenesteyting	26.624	2.960	390	29.974
Sentralbank	39.629	-	-	39.629
Kredittinstitusjoner	116.652	-	-	116.652
Sum	2.774.207	122.875	27.659	2.924.741
"Hjemkommune"	2.010.533	96.483	22.374	2.129.390
"Øvrige deler av hjemfylke"	413.974	22.767	4.885	441.626
Resten av Norge	348.142	3.590	400	352.132
Utlandet	1.558	35	-	1.593
Gjennomsnitt²	2.743.657	125.921	27.459	2.897.036

¹ Etter individuelle nedskrivninger

² Gjennomsnitt av inngående og utgående balanse siste år

4.5 Engasjementer fordelt på engasjementstyper og gjenstående løpetid

Matrisen nedenfor viser beløp for ulike engasjementstyper fordelt på løpetid.

Engasjementer¹ fordelt på engasjementstyper og gjenstående løpetid (beløp i tusen kroner)

Engasjementstyper	Inntil 1 måned	1–3 måneder	3–12 måneder	1–5 år	Over 5 år	Uten løpetid	Sum
Utlån og fordringer	7.572	12.192	62.397	182.279	2.351.958	157.809	2.774.207
Ubenyttede rammer			50.035		72.840		122.875
Garantier				26.433	1.226		27.659
Sum	7.572	12.192	112.432	208.712	2.426.024	157.809	2.924.741

¹ Etter individuelle nedskrivninger

4.6 Mislighold, nedskrivninger og avsetninger på lån og garantier

Matrisen på neste side viser misligholdte utlån og individuelle nedskrivninger på utlån samt avsetninger på garantier fordelt på typer av motparter og geografiske områder.

Pilar III Arendal og Omegns Sparekasse

Mislighold, nedskrivninger og avsetninger på garantier (beløp i tusen kroner)

Type motpart	Misligholdte engasjementer	Engasjementer med nedskrivninger	Samlede nedskrivninger ¹	Resultatførte nedskrivninger ¹ siste år	Garantier med avsetning ²	Avsetninger på garantier
Offentlig forvaltning	-	-	-	-	-	-
Lønnstakere o.l.	14.008	20.471	6.958	1.896	-	-
Utlandet	-	-	-	-	-	-
<i>Næringssektor fordelt:</i>						
Jordbruk, skogbruk, fiske	-	-	-	-	-	-
Industriproduksjon	-	-	-	-	-	-
Bygg og anlegg	-	-	-	-	-	-
Varehandel, hotell/restaurant	-	-	-	-	-	-
Transport, lagring	-	-	-	-	-	-
Finans, eiendom, forretningsmessige tjenester	-	-	-	-	-	-
Sosial og privat tjenesteyting	-	-	-	-	-	-
Sum	14.008	20.471	6.958	1.896	-	-
"Hjemkommune"	14.008	20.471	6.958	1.896	-	-
"Øvrige deler av hjemfylke"	-	-	-	-	-	-
Resten av Norge	-	-	-	-	-	-
Utlandet	-	-	-	-	-	-

¹ Kun individuelle nedskrivninger

² Samlet garantibeløp der det er foretatt avsetning.

4.7 Endringer i nedskrivninger og avsetninger på lån og garantier

Endringer i nedskrivninger på individuell utlån og avsetninger på garantier siste år (beløp i tusen kroner)

	Utlån	Garantier
Individuelle nedskrivninger på utlån		
Individuelle nedskrivninger 01.01.	5.815	-
Periodens konstaterte tap, hvor det tidligere er foretatt individuell nedskrivning	-753	-
Økte individuelle nedskrivninger i perioden	500	-
Nye individuelle nedskrivninger i perioden	2.413	-
Tilbakeføring av individuelle nedskrivninger i perioden	-1.017	-
Individuelle nedskrivninger 31.12.	6.958	-

Endringer i nedskrivning på grupper av utlån siste år (beløp i tusen kroner)

	Utlån	Garantier
Nedskrivninger på grupper av utlån		
Nedskrivninger på grupper av utlån 01.01.	15.000	-
Periodens nedskrivninger på grupper av utlån	-	-
Nedskrivninger på grupper av utlån 31.12.	15.000	-

Årets nedskrivninger og gjenvinning på tidligere års nedskrivninger (beløp i tusen kroner)

	Utlån	Garantier
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	1.143	-
Periodens endring i gruppeavsetninger	-	-
Periodens endring i forventet tap (steg 1 og 2)	-	-
Periodens konstaterte tap, hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	752	-
Periodens konstaterte tap, hvor det tidligere ikke er foretatt individuelle nedskrivninger	314	-
Periodens inngang på tidligere perioders konstaterte tap	-832	-
Periodens tapskostnader	1.377	-

4.8 Bruk av offisiell rating for kapitaldekningsformål

Banken har pr. rapporteringstidspunktet ingen engasjementer hvor ratingen påvirker kapitaldekningen.

4.9 Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter m.v. ved fastsettelse av kapitalkrav

Matrisen under viser samlet engasjementsbeløp før og etter at det er tatt hensyn til sikkerheter samt engasjementsbeløp som er fratrukket den ansvarlige kapitalen.

Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter m.v ved fastsettelsen av kapitalkrav (beløp i tusen kroner)

Engasjementskategorier	Engasjementsbeløp før sikkerheter	Engasjementsbeløp etter sikkerheter	Fratrukket den ansvarlige kapitalen	Benyttede ratingbyråer	Andel sikret med pant ¹	Andel sikret med garantier ¹
Stater og sentralbanker	39.632	39.632				
Lokale og regionale myndigheter (herunder kommuner)	99.289	99.289				
Offentlige foretak						
Multilaterale utviklingsbanker						
Internasjonale organisasjoner						
Institusjoner	123.657	123.757				
Foretak	83.270	83.270				
Massemarkedsengasjementer						
Engasjementer med pantesikkerhet i eiendom	2.406.727	2.406.727			100 %	
Forfalte engasjementer	12.624	12.624			97 %	
Høyrisiko-engasjementer						
Obligasjoner med fortrinnsrett	119.990	119.990				
Fordring på institusjoner og foretak med kortsiktig rating	38.125	38.125				
Andeler i verdipapirfond	52.472	52.472				
Egenkapitalposisjoner	71.945	71.945	40.321			
Øvrige engasjementer	150.125	148.781				
Sum	3.197.856	3.196.612	40.321	-		

¹ Her tas kun hensyn til garantier og pant som har betydning for beregning av kapitalkrav. Andel regnet av engasjementsbeløp før sikkerheter.

Hovedtyper av pant som benyttes for kapitaldekningsformål er pant i bolig og fritidseiendom. Garantier har i liten grad betydning for kapitaldekningen. I noen tilfeller benyttes garantier fra banker eller regionale myndigheter. Banken benytter ikke kredittderivater.

Det tas ikke hensyn til motregningsadgang ved beregning av kapitalkrav. Verdivurdering av sikkerheter tar utgangspunkt i sikkerhetens markedsverdi.

Verdivurdering av boligeiendommer oppdateres ved vesentlige endringer i markedet, og minst hvert tredje år.

Det tas hensyn til konsentrasjonsrisiko i bankens ICAAP, likevel slik at konsentrasjonsrisiko som følge av konsentrasjon av typer av sikkerheter ikke eksplisitt tilordnes kapitalbehov.

4.10 Sikkerhetsstilte eiendeler

Tabellen på neste side viser bankens finansielle eiendeler som kan stilles som sikkerhet for lån i sentralbanken. Pr. 31.12.2018 er ingen eiendeler stillet som sikkerhet.

Eiendeler	Balansført verdi av ikke-sikkerhetsstilte eiendeler		Virkelig verdi av ikke-sikkerhetsstilte eiendeler	
	herav: utstedt av andre i konsernet	herav: godkjent som pant i sentralbanken	herav: godkjent som pant i sentralbanken	
Rentebærende verdipapirer	262.702	178.750	100 %	100 %
herav: Covered bonds (inkl. OMF)	119.772	113.837	100 %	100 %
herav: sikrede verdipapirer (ABS)				
herav: utstedt av offentlig forvaltning	91.877	64.913	100 %	100 %
herav: utstedt av finansielle foretak	51.053		100 %	
herav: utstedt av ikke-finansielle foretak				
Sum	262.702	178.750	100 %	100 %

4.11 Motpartsrisiko knyttet til derivater

Arendal og Omegns Sparekasse har ingen engasjementsbeløp hvor det beregnes kapitalkrav for motpartsrisiko.

5. EGENKAPITALPOSISJONER

Bankens beholdning i aksjer og grunnfondsbevis er porteføljevurdert og bokført til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi/markedsverdi pr papir.

Matrisen under viser egenkapitalposisjoner fordelt etter om de holdes for gevinstformål eller strategisk formål. Matrisen viser også type verdipapir og bokført verdi, virkelig verdi, realisert gevinst/tap siste år og hvor mye av dette som er medregnet i hhv kjernekapital og tilleggskapital.

Egenkapitalposisjoner (beløp i tusen kroner)

Beløp i tusen kroner	Bokført verdi	Virkelig verdi	Realisert gevinst/ -tap i perioden	Urealisert gevinst/ -tap	Herav medregnet i kjernekapital ¹	Herav medregnet i tilleggskapital ¹
Aksjer og andeler – gevinstformål	52.472	52.472		285		
– børsnoterte aksjer						
– andre aksjer og andeler	52.472	52.472		285		
Aksjer og andeler – strategisk formål	65.851	83.093	4.481			
– børsnoterte aksjer	-	-				
– andre aksjer og andeler	65.851	83.093	4.481			

¹ "Herav" sikter til urealiserte gevinster/tap

6. RENTERISIKO

Renterisikoen oppstår som følge av at de enkelte eiendels- og gjeldspostene har ulik gjenstående rentebindingstid. I banken er renterisikoen knyttet til innskudd, utlån og obligasjonsportefølje.

Bankens styre har vedtatt rammer for den totale renterisikoen. Banken styrer renterisikoen mot det ønskede nivå gjennom rentebindingen på plasseringer og innlån, samt ved bruk av rentederivater om nødvendig.

Renterisiko måles og rapporteres kvartalsvis gjennom beregning av effekten på instrumentenes virkning av en renteendring hvor hele rentekurven forutsettes å parallellforskyve seg med 1 prosentpoeng.

Renterisiko	
	Renterisiko i tusen kroner ¹
Eiendeler	
Utlån til kunder med flytende rente	4.031
Utlån til kunder med rentebinding	115
Rentebærende verdipapirer	378
Øvrige rentebærende eiendeler	-
Gjeld	4.524
Innskudd med rentebinding	464
Andre innskudd	2.415
Verdipapirgjeld	842
Øvrig rentebærende gjeld	-
Utenom balansen	3.721
Renterisiko i derivater	-
Sum renterisiko	803

¹ Renterisiko er beregnet som et anslag på verdiendring ved ett prosentpoengs økning i renten.

7. STYRING OG KONTROLL AV RISIKO

7.1 Innledning

God risiko- og kapitalstyring er et sentralt virkemiddel i bankens verdiskapning. Styret i Arendal og Omegns Sparekasse har en målsetting om at bankens risikoprofil skal være lav til moderat.

Arendal og Omegns Sparekasse benytter Eika Gruppens VIS modell. Modellen er en restrisikomodel basert på standardmetoden, som baserer seg på å identifisere de risikoer som ikke er dekket av minstekravet. Modellen omfatter nødvendige arbeidsprosesser, instruksjoner, beregninger og øvrige dokumenter som anses nødvendige for å etablere en tilstrekkelig ICAAP prosess. Nødvendig utvikling og tilpasning i egen bank er gjennomført i samarbeid med lokale Eika banker.

Risiko- og kapitalstyringen i banken tar utgangspunkt i det definerte strategiske målbildet slik dette fremkommer gjennom strategiplanen. Banken har etablert egne risikostrategier for hvert område, og et konkretisert styringsmål og rammer for det enkelte risikoområde. Disse strategiene revurderes minst årlig i sammenheng med bankens øvrige planprosess.

Styringsmål og rammer nedfelt i bankens risikostrategier skal bidra til å sikre bankens lønnsomhet både på kort og lang sikt. Hensikten er å unngå for store risikokonsentrasjoner i virksomheten. Konsentrasjoner som ved en ugunstig utvikling kan bidra til å true bankens lønnsomhet og soliditet.

7.2 Organisering og ansvar

Ansvaret og gjennomføring av bankens risikostyring og kontroll er delt mellom bankens styre, ledelse og operative enhet.

Styret

Har ansvar for å påse at banken har en ansvarlig kapital som er tilstrekkelig ut fra ønsket risiko og bankens virksomhet, samt sørge for at banken er tilstrekkelig kapitalisert ut fra regulatoriske krav. Styret fastsetter de overordnede målsettingene relatert til risikoprofil og avkastning. Styret fastsetter videre de overordnede rammer, fullmakter og retningslinjer for risikostyringen i banken, samt etiske regler som skal bidra til en høy etisk standard.

Banksjef

Har ansvaret for den overordnede risikostyringen, herunder ansvarlig for at det implementeres effektive risikostyringssystemer i banken, og at risikoeksponeringen overvåkes. Banksjef er videre ansvarlig for delegering av fullmakter og rapportering til styret.

Alle ledere

Har ansvar for å styre risiko og sikre god intern kontroll innenfor eget område i tråd med bankens vedtatte risikoprofil. For å sikre god økonomisk og administrativ styring, skal den enkelte leder ha nødvendig kunnskap om vesentlige risikoforhold innenfor eget område.

Revisor

Banken har ikke intern revisjon. Bankens ekstern revisor etterprøver om rutiner og retningslinjer etterleves, samt vurderer om bankens modellverk knyttet til risiko- og kapitalstyring gir et riktig uttrykk for bankens samlede risiko- og kapital situasjon. Ekstern revisor utarbeider årlig en uavhengig bekreftelse av bankens intern kontroll som også inneholder vurdering av bankens kapitalanalyse (ICAAP).

8. STANDARDISERTE SKJEMAER FOR OFFENTLIGGJØRING AV OPPLYSNINGER OM ANSVARLIG KAPITAL

Skjema for offentliggjøring av de viktigste avtalevilkårene for kapitalinstrumenter		
1	Utsteder	Arendal og Omegns Sparekasse
2	Entydig identifikasjonskode (f.eks. CUSIP, ISIN eller Bloombergs identifikasjonskode for rettede emisjoner)	NO0010820095
3	Gjeldende lovgivning for instrumentet,	N/A
Behandling etter kapitalregelverket		
4	Regler som gjelder i overgangsperioden	Annen godkjent kjernekapital
5	Regler som gjelder etter overgangsperioden	Annen godkjent kjernekapital
6	Medregning på selskaps- eller (del)konsolidert nivå, selskaps- og (del)konsolidert nivå	Selskapsnivå
7	Instrumenttype (typer skal spesifiseres for hver jurisdiksjon)	Ansvarlig lånekapital
8	Beløp som inngår i ansvarlig kapital (i millioner NOK fra seneste rapporteringsdato)	25
9	Instrumentets nominelle verdi	25
9a	Emisjonskurs	100
9b	Innløsningskurs	100
10	Regnskapsmessig klassifisering	Gjeld - amortisert kost
11	Opprinnelig utstedelsesdato	23.03.2018
12	Evigvarende eller tidsbegrenset	Tidsbegrenset
13	Opprinnelig forfallsdato	23.03.2028
14	Innløsningsrett for utsteder forutsatt samtykke fra Finanstilsynet	Ja
15	Dato for innløsningsrett, eventuell betinget innløsningsrett og innløsningsbeløp	23.03.2023
16	Datoer for eventuell etterfølgende innløsningsrett	Hvert kvartal
Renter/utbytte		
17	Fast eller flytende rente/utbytte	Flytende
18	Rentesats og eventuell tilknyttet referanserente	3M Nibor + 195 bp
19	Vilkår om at det ikke kan betales utbytte hvis det ikke er betalt rente på instrumentet («dividend stopper»)	Nei
20a	Full fleksibilitet, delvis fleksibilitet eller pliktig (med hensyn til tidspunkt)	Pliktig
20b	Full fleksibilitet, delvis fleksibilitet eller pliktig (med hensyn til beløp)	Pliktig
21	Vilkår om renteøkning eller annet incitament til innfrielse	Nei
22	Ikke-kumulativ eller kumulativ	Nei

Pilar III
Arendal og Omegns Sparekasse

Konvertering/nedskrivning		
23	Konvertibel eller ikke konvertibel	N/A
24	Hvis konvertibel, nivå(er) som utløser konvertering	N/A
25	Hvis konvertibel, hel eller delvis	N/A
26	Hvis konvertibel, konverteringskurs	N/A
27	Hvis konvertibel, pliktig eller valgfri	N/A
28	Hvis konvertibel, oppgi instrumenttypen det konverteres til	N/A
29	Hvis konvertibel, oppgi utsteder av instrumentene det konverteres til	N/A
30	Vilkår om nedskrivning	N/A
31	Hvis nedskrivning, nivå som utløser nedskrivning	N/A
32	Hvis nedskrivning, hel eller delvis	N/A
33	Hvis nedskrivning, med endelig virkning eller midlertidig	N/A
34	Hvis midlertidig nedskrivning, beskrivelse av oppskrivningsmekanismen	N/A
35	Prioritetsrekkefølge ved avvikling (oppgi instrumenttypen som har nærmeste bedre prioritet)	N/A
36	Vilkår som gjør at instrumentet ikke kan medregnes etter overgangsperioden	N/A
37	Hvis ja, spesifiser hvilke vilkår som ikke oppfyller nye krav	N/A

Ren kjernekapital: Instrumenter og opptjent kapital		(A) Beløp på datoen for offentliggjøring	(B) Referanser til artikler i forordningen (CRR)	(C) Beløp omfattet av overgangsregler
1	Kapitalinstrumenter og tilhørende overkursfond		26 (1), 27, 28 og 29	
	herav: instrumenttype 1			
	herav: instrumenttype 2			
	herav: instrumenttype 3			
2	Opptjent egenkapital i form av tidligere års tilbakeholdte resultater	313.756	26 (1) (c)	
3	Akkumulerte andre inntekter og kostnader og andre fond o.l.		26 (1) (d) og (e)	
3a	Avsetning for generell bankrisiko		26 (1) (f)	
4	Rene kjernekapitalinstrumenter omfattet av overgangsbestemmelser			
	Statlige innskudd av ren kjernekapital omfattet av overgangsbestemmelser			
5	Minoritetsinteresser		84	
5a	Revidert delårsoverskudd fratrukket påregnelig skatt mv. og utbytte	26.063	26 (2)	
6	Ren kjernekapital før regulatoriske justeringer	339.819	Sum rad 1 t.o.m. 5a	

Pilar III
Arendal og Omegns Sparekasse

Ren kjernekapital: Regulatoriske justeringer				
7	Verdijusteringer som følge av kravene om		34 og 105	
8	Immaterielle eiendeler redusert med utsatt skatt (negativt beløp)		36 (1) (b) og 37	
9	Tomt felt i EØS			
10	Utsatt skattefordel som ikke skyldes midlertidige forskjeller redusert med utsatt skatt som kan motregnes (negativt beløp)		36 (1) (c) og 38	
11	Verdiendringer på sikringsinstrumenter ved kontantstrømsikring		33 (1) (a)	
12	Positive verdier av justert forventet tap etter kapitalkravsforskriften § 15-7 (tas inn som negativt beløp)		36 (1) (d), 40 og 159	
13	Økning i egenkapitalen knyttet til fremtidig inntekt grunnet verdipapiriserte eiendeler (negativt beløp)		32 (1)	
14	Gevinster eller tap på gjeld målt til virkelig verdi som skyldes endringer i egen kredittverdighet		33 (1) (b) og (c)	
15	Overfinansiering av pensjonsforpliktelser (negativt beløp)		36 (1) (e) og 41	
16	Direkte, indirekte og syntetiske beholdninger av egne rene kjernekapitalinstrumenter (negativt beløp)		36 (1) (f) og 42	
17	Beholdning av ren kjernekapital i annet selskap i finansiell sektor som har en gjensidig investering av ansvarlig kapital (negativt beløp)		36 (1) (g) og 44	
18	Direkte, indirekte og syntetiske beholdninger av ren kjernekapital i andre selskaper i finansiell sektor der institusjonen ikke har en vesentlig investering. Beløp som overstiger grensen på 10 %, regnet etter fradrag som er tillatt for korte posisjoner (negativt beløp)	-40.321	36 (1) (h), 43, 45, 46, 49 (2), 79, 469 (1) (a), 472 (1) og 478 (1)	
19	Direkte, indirekte og syntetiske beholdninger av ren kjernekapital i andre selskaper i finansiell sektor der institusjonen har vesentlige investeringer som samlet overstiger grensen på 10 %. Beløp regnet etter fradrag som er tillatt for korte posisjoner (negativt beløp)		36 (1) (i), 43, 45, 47, 48 (1) (b), 49 (1) til (3) og 79	
20	Tomt felt i EØS			
20a	Poster som alternativt kan få 1250 % risikovekt (negativt beløp),		36 (1) (k)	
20b	herav: kvalifiserte eiendeler i selskap utenfor finansiell sektor (negativt beløp)		36 (1) (k) (i) og 89 til 91	
20c	herav: verdipapiriseringsposisjoner (negativt beløp)		36 (1) (k) (ii), 243 (1) (b), 244 (1) (b) og 258	
20d	herav: motpartsrisiko for transaksjoner som ikke er avsluttet (negativt beløp)		36 (1) (k) (iii) og 379 (3)	
21	Utsatt skattefordel som skyldes midlertidige forskjeller og som overstiger unntaksgrensen på 10 %, redusert med utsatt skatt som kan motregnes (negativt beløp)		36 (1) (c), 38 og 48 (1) (a)	
22	Beløp som overstiger unntaksgrensen på 17,65 % (negativt beløp)		48 (1)	
23	herav: direkte, indirekte og syntetiske beholdninger av ren kjernekapital i andre selskaper i finansiell sektor der institusjonen har en vesentlig investering (negativt beløp)		36 (1) (i) og 48 (1) (b)	
24	Tomt felt i EØS			
25	herav: utsatt skattefordel som skyldes midlertidige forskjeller (negativt beløp)		36 (1) (c), 38 og 48 (1) (a)	
25a	Akkumulert underskudd i inneværende regnskapsår (negativt beløp)		36 (1) (a)	
25b	Påregnelig skatt relatert til rene kjernekapitalposter (negativt beløp)		36 (1) (l)	
26	Justeringer i ren kjernekapital som følge av overgangsbestemmelser		Sum 26a og 26b	

Pilar III
Arendal og Omegns Sparekasse

26a	Overgangsbestemmelser for regulatoriske filtre relaterte til urealiserte gevinster og tap			
	herav: filter for urealisert tap 1			
	herav: filter for urealisert tap 2			
	herav: filter for urealisert gevinst 1 (negativt beløp)		468	
	herav: filter for urealisert gevinst 2 (negativt beløp)		468	
26b	Beløp som skal trekkes fra eller legges til ren kjernekapital som følge av overgangsbestemmelser for andre filtre og fradrag			
	herav: ...			
27	Overskytende fradrag i annen godkjent kjernekapital (negativt beløp)		36 (1) (j)	
28	Sum regulatoriske justeringer i ren kjernekapital	-40.321	Sum rad 7 t.o.m. 20a, 21, 22, 25a, 25b, 26 og 27	
29	Ren kjernekapital	299.498	Rad 6 pluss rad 28 hvis beløpet i rad 28 er negativt, ellers minus	
Annen godkjent kjernekapital: Instrumenter				
30	Kapitalinstrumenter og tilhørende overkursfond	25.000	51 og 52	
31	herav: klassifisert som egenkapital etter gjeldende regnskapsstandard			
32	herav: klassifisert som gjeld etter gjeldende regnskapsstandard			
33	Fondsobligasjonskapital omfattet av overgangsbestemmelser		486 (3) og (5)	
	Statlige innskudd av fondsobligasjonskapital omfattet av overgangsbestemmelser			
34	Fondsobligasjonskapital utstedt av datterselskaper til tredjeparter som kan medregnes i annen godkjent kjernekapital		85 og 86	
35	herav: instrumenter omfattet av overgangsbestemmelser			
36	Annen godkjent kjernekapital før regulatoriske justeringer	25.000	Sum rad 30, 33 og 34	
Annen godkjent kjernekapital: Regulatoriske justeringer				
37	Direkte, indirekte og syntetiske beholdninger av egen fondsobligasjonskapital (negativt beløp)		52 (1) (b), 56 (a) og 57	
38	Beholdning av annen godkjent kjernekapital i annet selskap i finansiell sektor som har en gjensidig investering av ansvarlig kapital (negativt beløp)		56 (b) og 58	
39	Direkte, indirekte og syntetiske beholdninger av fondsobligasjonskapital i andre selskaper i finansiell sektor der institusjonen ikke har en vesentlig investering. Beløp som overstiger grensen på 10 %, regnet etter fradrag som er tillatt for korte posisjoner (negativt beløp)		56 (c), 59, 60 og 79	
40	Direkte, indirekte og syntetiske beholdninger av fondsobligasjonskapital i andre selskaper i finansiell sektor der institusjonen har en vesentlig investering. Beløp regnet etter fradrag som er tillatt for korte posisjoner (negativt beløp)		56 (d), 59 og 79	
41	Justeringer i annen godkjent kjernekapital som følge av overgangsbestemmelser		Sum rad 41a, 41b og 41c	
41a	Fradrag som skal gjøres i annen godkjent kjernekapital, i stedet for ren kjernekapital, som følge av overgangsbestemmelser (negativt beløp)		469 (1) (b) og 472 (10) (a)	
	herav: spesifiser de enkelte postene linje for linje			
41b	Fradrag som skal gjøres i annen godkjent kjernekapital, i stedet for tilleggskapital, som følge av overgangsbestemmelser (negativt beløp)			
	herav: spesifiser de enkelte postene linje for linje			
41c	Beløp som skal trekkes fra eller legges til annen godkjent kjernekapital som følge av overgangsbestemmelser for andre filtre og fradrag			
	herav: filter for urealisert tap			
	herav: filter for urealisert gevinst (negativt beløp)			
	herav: ...			
42	Overskytende fradrag i tilleggskapital (negativt beløp)		56 (e)	

Pilar III
Arendal og Omegns Sparekasse

43	Sum regulatoriske justeringer i annen godkjent kjernekapital	-	Sum rad 37 t.o.m. 41 og rad 42
44	Annen godkjent kjernekapital	25.000	Rad 36 pluss rad 43. Gir fradrag fordi beløpet i rad 43 er negativt
45	Kjernekapital	324.498	Sum rad 29 og rad 44
Tilleggs kapital: instrumenter og avsetninger			
46	Kapitalinstrumenter og tilhørende overkursfond		62 og 63
47	Tilleggs kapital omfattet av overgangsbestemmelser		486 (4) og (5)
Statlige innskudd av tilleggs kapital omfattet av overgangsbestemmelser			
48	Ansvarlig lånekapital utstedt av datterselskaper til tredjeparter som kan medregnes i tilleggs kapitalen		87 og 88
49	herav: instrumenter omfattet av overgangsbestemmelser		
50	Tallverdien av negative verdier av justert forventet tap		62 (c) og (d)
51	Tilleggs kapital før regulatoriske justeringer	-	Sum rad 46 t.o.m. 48 og rad 50
Tilleggs kapital: Regulatoriske justeringer			
52	Direkte, indirekte og syntetiske beholdninger av egen ansvarlig lånekapital (negativt beløp)		63 (b) (i), 66 (a) og 67
53	Beholdning av tilleggs kapital i annet selskap i finansiell sektor som har en gjensidig investering av ansvarlig kapital (negativt beløp)		66 (b) og 68
54	Direkte, indirekte og syntetiske beholdninger av ansvarlig lånekapital i andre selskaper i finansiell sektor der institusjonen ikke har en vesentlig investering. Beløp som overstiger grensen på 10 %, regnet etter fradrag som er tillatt for korte posisjoner (negativt beløp)		66 (c), 69, 70 og 79
54a	herav: nye beholdninger som ikke omfattes av overgangsbestemmelser		
54b	herav: beholdninger fra før 1. januar 2013 omfattet av overgangsbestemmelser		
55	Direkte, indirekte og syntetiske beholdninger av ansvarlig lånekapital i andre selskaper i finansiell sektor der institusjonen har en vesentlig investering. Beløp regnet etter fradrag som er tillatt for korte posisjoner (negativt beløp)		66 (d), 69 og 79
56	Justeringer i tilleggs kapital som følge av overgangsbestemmelser (negativt beløp)		Sum rad 56a, 56b og 56c
56a	Frdrag som skal gjøres i tilleggs kapital, i stedet for ren kjemekapital, som følge av overgangsbestemmelser (negativt beløp)		469 (1) (b) og 472 (10) (a)
herav: spesifiser de enkelte postene linje for linje			
56b	Frdrag som skal gjøres i tilleggs kapital, i stedet for annen godkjent kjemekapital, som følge av overgangsbestemmelser (negativt beløp)		
herav: spesifiser de enkelte postene linje for linje			
56c	Beløp som skal trekkes fra eller legges til tilleggs kapitalen som følge av overgangsbestemmelser for filtre og andre fradrag		468
herav: filter for urealisert tap			
herav: filter for urealisert gevinst			
herav:...			
57	Sum regulatoriske justeringer i tilleggs kapital	-	Sum rad 52 t.o.m. 54, rad 55 og 56
58	Tilleggs kapital	-	Rad 51 pluss rad 57 hvis beløpet i rad 57 er negativt, ellers minus
59	Ansvarlig kapital	324.498	Sum rad 45 og rad 58
59a	Økning i beregningsgrunnlaget som følge av overgangsbestemmelser		472 (10) (b)
herav: beløp som ikke er trukket fra ren kjemekapital			
herav: beløp som ikke er trukket fra annen godkjent kjemekapital			
herav: beløp som ikke er trukket fra tilleggs kapital			
60	Beregningsgrunnlag	1.560.937	

Pilar III
Arendal og Omegns Sparekasse

Kapitaldekning og buffere				
61	Ren kjemekapitaldekning	19,19 %	92 (2) (a)	
62	Kjemekapitaldekning	20,79 %	92 (2) (b)	
63	Kapitaldekning	20,79 %	92 (2) (c)	
64	Kombinert bufferkrav som prosent av beregningsgrunnlaget	12,00 %	CRD 128, 129, 130, 131 og 133	
65	herav: bevaringsbuffer	2,50		
66	herav: motsyklisk buffer	2,00		
67	herav: systemrisikobuffer	3,00		
67a	herav: buffer for andre systemviktige institusjoner (O-SII-buffer)		CRD 131	
68	Ren kjemekapital tilgjengelig for oppfyllelse av bufferkrav	19,19 %	CRD 128	
69	Ikke relevant etter EØS-regler			
70	Ikke relevant etter EØS-regler			
71	Ikke relevant etter EØS-regler			
Kapitaldekning og buffere				
72	Beholdninger av ansvarlig kapital i andre selskaper i finansiell sektor der institusjonen har en ikke vesentlig investering, som samlet er under grensen på 10 %. Beløp regnet etter fradrag som er tillatt for korte posisjoner.		36 (1) (h), 45, 46, 472 (10), 56 (c), 59, 60, 66 (c), 69 og 70	
73	Beholdninger av ren kjemekapital i andre selskaper i finansiell sektor der institusjonen har en vesentlig investering, som samlet er under grensen på 10 %. Beløp regnet etter fradrag som er tillatt for korte posisjoner.		36 (1) (i), 45 og 48	
74	Tomt felt i EØS			
75	Utsatt skattefordel som skyldes midlertidige forskjeller redusert med utsatt skatt som kan motregnes, som er under grensen på 10 %.		36 (1) (c), 38 og 48	
Grenser for medregning av avsetninger i tilleggskapitalen				
76	Generelle kredittrisikoreserver	-	62	
77	Grense for medregning av generelle kredittrisikoreserver i tilleggskapitalen		62	
78	Tallverdien av negative verdier av justert forventet tap		62	
79	Grense for medregning i tilleggskapitalen av overskytende regnskapsmessige nedskrivninger		62	
Kapitalinstrumenter omfattet av overgangsbestemmelser				
80	Grense for medregning av rene kjemekapitalinstrumenter omfattet av overgangsbestemmelser		484 (3) og 486 (2) og (5)	
81	Overskytende ren kjemekapital omfattet av overgangsbestemmelser	-	484 (3) og 486 (2) og (5)	
82	Grense for medregning av fondsobligasjonskapital omfattet av overgangsbestemmelser		484 (4) og 486 (3) og (5)	
83	Overskytende fondsobligasjonskapital omfattet av overgangsbestemmelser		484 (4) og 486 (3) og (5)	
84	Grense for medregning av ansvarlig lånekapital omfattet av overgangsbestemmelser		484 (5) og 486 (4) og (5)	
85	Overskytende ansvarlig lånekapital omfattet av overgangsbestemmelser		484 (5) og 486 (4) og (5)	